

Olyckan

Ann Lagerhammar

Olyckan

Forum

Tidigare utgivning
Det som ögat ser (2006)

Citaten på sidorna 145 och 146 är tagna ur Jean-Paul Sartre *Äcklet* (översättning Eva Alexandersson), Herman Hesse *Siddhartha* (översättning Nils Holmberg) och Stig Dagerman *Bränt barn*.

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Ann Lagerhammar 2009
Omslagsbilder © Getty Images
Omslagsdesign Nina Leino
Satt hos Ljungbergs sätter i Köping
Tryckt 2009 hos ScandBook AB i Falun
ISBN 978-91-37-13444-4

*It's a pain to remember
But a strain to forget*

Maria McKee, "People in the way"

I väntan på rättegång, 17 frågor att ställa till David:

Var har du varit, jag menar nu?

Har du en flickvän?

Vad heter din bästa vän?

Vad tycker du är viktigt i livet?

Vad får dig att skratta?

Vad tänker du på när du ska somna på kvällen?

Minns du när du var barn?

Finns jag med bland dina minnen?

Minns du kollektivhuset?

*Minns du picknicken i parken när jag fyllde tjugofem? Minns
du vad du tänkte då?*

Minns du när vi bodde på vandrarhem?

Minns du idrottsdagen i skolan när du var åtta?

Vill du att jag berättar om din far?

Hur föreställer du dig ditt liv?

Finns jag med där?

Är det något du vill fråga mig?

Det satt en korp mitt på vägen och högg i de blodiga resterna av en kanin. Den var stor, säkert en halv meter. Halsen glänste när den tänjde och drog, stjärtpenorna vippade, klorna grep i asfalten. Ina betraktade den på avstånd där hon satt i baksätet med datorn i knäet. Hon hade suttit i nästan två timmar nu, väntat, sökt, gjort sig tillgänglig, men hade ännu inte lyckats skriva ett ord. På samma sätt hade hon suttit vid köksbordet under förmiddagen och väntat på ord som tycktes dra sig längre bort, längre in ju mer hon ansträngde sig för att nå dem. När David steg upp vid tolv och satte på musik i sitt rum, så högt att glaset i den stora tavlan ovanför soffan vibrerade, packade hon utan ett ord ner datorn, satte sig i bilen och körde ut ur stan. Hon hade tänkt köra till havet men fick ett infall och körde in på den grusväg där hon nu stod parkerad. Ett tjugotal meter framför bilen gick landsvägen, och längre bort över fälten skymtade motorvägen, där bilar som leksaksbilar flöt fram i en strid ström i det vattrade motljuset. Långt bort åt höger såg hon domkyrkan och sjukhuset sticka upp ur stadens gytter av låghus.

Hon såg ner på sina händer. De såg ut som gummihänder,

ledlösa, livlösa. Hon suckade och lät blicken svepa över fälten. En bil kom körande inifrån stan, dök upp och försvann i svängar och sänkor. Trots avståndet kunde hon se att den körde fort. Hon hade själv kört här många gånger på väg till havet eller motorvägen och känt hur det öppna landskapet och vägens sträckning hela tiden lockade henne att öka farten. Det var en farlig väg. På sina ställen var den så smal att det inte fanns plats för någon mittlinje. Vid möte drog bilarna sig så långt ut åt sidan att ena däckparet sprutade i gruset.

Korpen satt kvar mitt på vägen, till synes omedveten om bilen som närmade sig. Den tryckte ner näbben och fick tag i en lång, seg sträng ur djurkadavret, drog sig bakåt, slängde med huvudet, dök på nytt ner med näbben och grävde runt.

Ina såg med stigande oro på korpen, på bilen som nu bara var en kurva bort, på korpen igen. Så kom en plötslig vindpust och bar med sig det klistriga ljudet av däck över asfalten, korpen sträckte på sig, vred på huvudet. Bara sekunder innan bilen rev förbi tog den några snabba hoppskutt ut i vägrenen med en köttslamsa hängande i näbben.

Datorn slog om till viloläge. Fortfarande inget skrivet.

Hon kom att tänka på hur hon i sin ungdom bar författardrömmen som ett hemligt men livskraftigt frö i sitt bröst. Om någon hade sagt till henne då att hon tjugo år senare skulle sitta i en knappt körduglig bil och försöka skriva en novell för en damtidning skulle hon antagligen ha skrattat, ett sådant där manierat skratt som bara de riktigt unga kan skratta. När man är ung, tänkte hon, stannar inte en författardröm på halva vägen. Den fortsätter, in i böckerna, ut i bokhandlarna, in i människors hjärtan.

En joggare dök upp på vägen en bit bort, en man, såg det ut som, i shorts och linne. Han stretade uppför lutningen mot krönet där korpen återigen ägnade sig åt kaninen. Han verka-

de trött, armarna hängde, huvudet hängde, de vita skorna såg stora och otympliga ut. En bit längre fram blev det en lagom lutning, då skulle han få vila. Han kastade en blick åt hennes håll och hon kurade instinktivt ihop sig, tvingade sig i nästa stund att räta på ryggen igen. Det var så fånigt, att hon skulle sitta här i baksätet på en bil och gömma sig för främlingar.

Hon följde mannen med blicken. När han kom upp på krönet var han så nära att hon kunde se hur bröstet höjdes och sänktes när han andades. Han var röd i ansiktet och svettig. Hon kikade på honom bakom förarsätets nackkudde. Han var inte långt bort, men så där i springande språng och med solen som reflekterades i rutorna trodde hon inte att han såg henne. Efter krönet, en bit längre ner i sänkan, skulle han kunna se henne om han vände sig om, men då var han å andra sidan så långt bort att han inte skulle se mycket mer än den vita färgen på hennes skjorta. Själv skulle hon ha vänt sig om, ifall hon mot all förmodan kom springande längs en landsväg och såg en bil parkerad bland fälten. Det var något slags irrationellt behov av att veta sådant som egentligen inte spelade någon roll. Hon hade säkert vridit på huvudet samtidigt som hon höll emot i nedförsbacken, bara för sakens skull.

Korpen tog några motvilliga skutt framåt. När mannen var nästan helt inpå lyfte den med ett hest kraxande, skar snett uppåt med utbredda vingar, som om den lekte flygplan, och försvann in i en trädunge ett hundratal meter bort. En flock småfåglar flydde som splitter ur träden när korpen flög in.

Nu såg hon joggaren åt vänster genom den öppna bildörren. Korta snabba steg i nedförsbacken. Han vände sig inte om.

Hon satte datorn bredvid sig på sätet och steg ur bilen, sträckte sig lång, böjde sig bak, undrade om korpen satt i trädet och såg på henne nu. Så körde hon händerna i fickorna

och gick en bit längs den lilla grusvägen, bort från landsvägen, medan hon förstrött sparkade i gruset. En bit längre fram gjorde vägen en tvär sväng, försvann bakom vetefältet och fortsatte sedan en bra bit, antagligen till det höga buskaget längre bort. Kanske låg det en gammal bondgård där borta, där ägaren till dessa vetefält bodde, en argsint gubbe som när som helst kunde dyka upp och jaga iväg henne och hennes bil från sina ägor, en krokig gammal man med knuten näve som vaktade sina fält som om de vore hans barn. Hon stannade plötsligt och såg sig omkring, på vetefälten, det tovigra gräset, på vallmon som darrade i vinden. Så vände hon tvärt och skyndade tillbaka till bilen, drog in benen bakom förarsätet och kröp ihop med datorn i knäet. Skrev.

Eftermiddag, närmare kväll, solen stod lågt över fälten. De färdades snabbt på landsväg, med öppna rutor, för vindens skull. Hans hand låg tung på hennes lår, kröp sakta uppåt, spindelfingrar under kjollinningen, och hon, bunden av händerna på ratten, spände foten, ökade farten, log med öppen mun, kände vinddraget mot tungan.

En bil närmade sig på avstånd, nej två, från motsatta håll. Den som kom inifrån stan körde fort, färdades snabbt på landsväg, tänkte hon och log, såg hur den klamrade sig fast i kurvan. Den andra bilen körde långsamt, tappade fart i uppforsbacken, gasade för att orka ända upp. Hon såg ner på sin text, hörde suset från bilarna, det klistriga i asfalten, hjulen som rullade, luftens motstånd som vräktes åt sidan, ville fortsätta skriva, men kom av sig. När hon tittade upp genom vindrutan såg hon, hörde och såg hon hur bilarna plötsligt stannade, att de inte for rakt igenom och vidare, att farten liksom upphörde och bilarna trycktes in i varandra, så att smådelar, bildelar, kanske grus, kanske damm från vägen, sprängdes i luften, och samtidigt fartvinden och däcken som

5 augusti 2007

Kära Dagbok,

Jag läste en dikt i tidningen idag. Det kunde ha varit jag som skrev den. Bara Du, kära Dagbok, förstår varför:

Jag är en märklig fågel, en särskild art, min fjäderskrud liknar ingen annans.

Jag är en oskalad frukt, och de händer som gräver sig in och bänder mig upp ska översköljas av återhållna safter.

Jag är en fisk, en blänkfisk som simmar strax under ytan och fångar ljuset i mina gälar.

För den som tar sig tid att se ska genast visa sig en himmel, en trädgård, ett hav.

Ambulansen plöjde genom trafiken som om den hade en egen fil. Sirenerna tjöt, däcken tjöt, bromsljusen blinkade i en vansinnesfärd genom stan. Ina höll krampaktigt i ratten och fixerade de blå och röda ljusen, tänkte att om hon inte tänkte skulle hon kanske klara sig, om hon höll sig tillräckligt nära för att dra fördel av den fria vägen fram, men tillräckligt långt ifrån för att hinna bromsa när ambulansen bromsade.

Det var som att färdas genom en tunnel. Gator och hus löstes upp i farten och blev till ett utdraget sjok av grått, röda trafikljus för förbi, en förnimmelse av människors förfärade ansikten och ett blått ljus vid tunnelns slut. Följ det blå ljuset. Hade någon sagt det, att hon skulle följa det blå ljuset? Hon blev plötsligt osäker på om det verkligen var meningen att hon skulle följa efter. Hon kunde inte minnas att hon någonsin hade sett en tjutande ambulans med en personbil i släptåg. Hon hade kanske hört fel. Det var så många som ropade och skrek. Ena stunden hade hon suttit på den varma asfalten med flickans hand i sin, i nästa kryllade det av folk som drog i henne och sa till henne att följa med här, sätta sig där, gå dit. Och sedan någon i orange jacka som sa, Följ med. Eller?

Hon hade ofta undrat vad som dolde sig i ambulanserna när de jagade fram i trafiken med blixtrande blåljus. Nu visste hon.

De dolde en döende flicka med vit sommarklänning och bruten nacke.

Nu satt hon i en soffa i ett väntrum, förmodligen på akuten. Man hade sagt till henne att vänta, så hon väntade, hon visste inte på vad. Hon visste inte vem den främmande flicka var som så plötsligt hade slungats in i hennes liv, ändå satt hon här och väntade, med fingrar som tvångsmässigt trummade mot knäna och klackar som slog mot golvet. Det kröp i henne, hon kunde inte sitta still. Det var vind, och vete som rasslade, korpar som kraxade, sirener och tjutande däck, en öronbedövande smäll, och en nästan outhärdlig tystnad.

Hon reste sig och ställde sig vid fönstret. Det gick en väg nedanför och på andra sidan tornade en byggnad upp sig, en sådan där grå neutral byggnad med sjukhusfönster och sjukhusgardiner. På en bänk utanför entrén satt en kvinna och rökte. En man i vit rock skyndade över vägen och försvann in i porten mittemot. Kvinnan på bänken släppte cigaretten på marken och tryckte till den med foten. Det såg ut som om hon pratade med sig själv.

Ina lade händerna över ansiktet och tryckte fingrarna mot pannan. Det tjöt och pep och for runt i huvudet. Så snart hon blundade såg hon för sig bilarna som kom körande. De vände inte undan, saktade inte ner. Det där ljudet i huvudet av tjutande däck var ambulansen som tvärnitade i korsningarna, inte bilarna på landsvägen. De for rakt på. Hon hörde inga bromsljud, ingenting som varslade om en katastrof, bara smällen. Solen och värmen och vallmon, allt det vackra denna dag, vinden som smekte över huden, och så två bilar, *de*

färdades snabbt på landsväg, en plötslig explosion, en blodig reva i landskapet, sedan stillheten, skoningslös.

Hur länge hade hon suttit och glott? Hur länge hade tiden stått still? Hon försökte rekonstruera hur hon steg ur bilen, nej kastade sig ut och sprang fram och gjorde allting rätt, hela första hjälpens ABC, ringde 112, säkerställde andningen, stillade blodflödet, lade i framstupa sidoläge. Men så var det ju inte. Sanningen var den att hon drog flickan ur bilen, besinningslöst, släpade iväg henne och lade henne på asfalten. Hon såg rök stiga ur motorhuven, hon greps av panik, så var det. Hon lirkade först, sträckte ner handen mellan sätena och lossade bilbältet och försökte dra det åt sidan. Hon ville agera lugnt och metodiskt, för det skulle man, det visste hon, men när röken tilltog började hon slita och dra i flickans vänstra arm, och hon skrek, det har hon ett bestämt minne av, Kom igen nu då!, som om flickan medvetet höll emot. Hon provade med midjan och benen, men hon fick inte grepp, så hon försökte med armen igen och då fick hon loss henne, fötterna dunsade i marken, guldsandaler och strimmor av blod som rann nedför smalbenet, hon släpade henne längs med vägen, grävde in fingrarna under hennes armar för att inte tappa taget, för hon hängde som en trasdocka. Till slut lade hon henne vid vägrenen.

Flickan hade en vit sommarklänning på sig, en sådan där med tunna axelband med knyt och en volang längst ner. Det långa ljusa håret låg över axlarna och bröstet, slingrade sig över asfalten. Hon var en svensk lucia, en timotej flicka.

Ina satte sig bredvid henne och drog med handen över hennes ansikte, strök undan håret som klibbade i blodet i pannan och rätade försiktigt upp hennes huvud, för det hade hamnat lite snett. Hon fick syn på de lösa ändarna av en guldkedja om flickans hals. När hon försökte dra bort den trasslade den in

sig i nackhåren, så hon lät den vara. Drog istället upp axelbanden som hade glidit ner.

Då hörde hon mullret, som åska på avstånd. Hon tittade förbryllat upp i himlen, men den var lika rensopat blå som den hade varit hela dagen. Först när en meterlång eldpelare sköt upp ur bilarna förstod hon var mullret hade kommit ifrån. Hon började resa sig, hann precis tänka att det måste finnas fler människor där borta när båda bilarna sprängdes i en explosion av eld och rök.

Det var som taget ur en amerikansk actionfilm. Den blå himlen, de fluorescerande gnistornas mikroskopiska fyrverkeri, eldens krumbukter, den svarta röken som långsamt spred sig bort över åkrarna. Stillheten. Till och med när hon tittade ner och såg att flickans hand låg i hennes, som om den hade smugit dit av sig själv, tänkte hon att det inte var på riktigt. Att ingenting av det som nu hände var på riktigt.

Ambulansen kom och sjukvårdarna lade flickan på en bår och rullade in henne i bilen. Ina skulle precis gå tillbaka till sin bil när en polis hejdade henne och bad henne berätta vad hon hade sett. Hon redogjorde helt kort för förloppet, sa att det inte fanns så mycket att berätta, bara att bilarna kom från var sitt håll och körde rakt in i varandra, och att hon drog flickan ur bilen eftersom flickan var den första hon såg när hon sprang dit. Men när hon nu stod i fönstret och såg på kvinnan där nere på bänken, mindes hon något som hon hade glömt i kaoset på olycksplatsen.

Det hade kommit en man från en av bilarna.

När hon fortfarande stod som bedövd och försökte förstå vad som hade hänt, innan hon släpade ut flickan på vägen, innan allting tog fyr, dök han plötsligt upp bakom bilarna, från vilken visste hon inte, för de var en och samma kropp av bruten, bockad plåt. Nu mindes hon hur han stapplade rakt

mot henne, som en medspelare i det absurda drama i vilket hon så ofrivilligt hade fått en roll, och hon förstod inte riktigt varför, men när han var helt nära tog hon ett snabbt steg åt sidan och lät honom gå. Trots att hon såg att han var skadad, och trots att hon helt tydligt tänkte att hon borde hejda honom eftersom han förmodligen var i chock, lät hon honom gå.

När han gick förbi strök hans vita skjortärm mot hennes bara arm och under en knapp sekund fångade han hennes blick med ögon så ljus blå att de nästa var genomskinliga.

Hon föll tungt ner i soffan och satte händerna över ögonen för att värja sig mot denna bild som så plötsligt slog ner i henne. Mannens isblå ögon som fixerade henne, hans kritvita skjorta och blodet som rann i en röd rännil från tinningen och nedför hans kind.

Sköterskan på expeditionen tittade förvånat upp från sina papper när Ina tryckte ansiktet mot glasrutan och vinkade henne till sig.

”Hallå, ursäkta!”

Hon reste sig genast och kom fram till luckan.

”Den unga flickan som precis kom in från olyckan ute på landsvägen ... jag kom på att det var en man där också, men han gick sin väg, jag hann inte stoppa honom ...”

Sköterskan kom ut i korridoren och lade handen på Inas arm.

”Ta det lugnt”, sa hon. ”Vilken olycka menar du?”

Ina drog ett djupt andetag och började om.

”Det skedde en olycka på landsvägen västerut för någon timme sen. Som jag blev vittne till. Ni har fått in en ung flicka, hon opereras kanske nu, jag tror att hon är allvarligt skadad. I alla fall, när bilarna precis hade krockat, dök en man plötsligt upp, han kom från en av bilarna, jag vet inte vilken. Han gick bara förbi, rakt ut på åkern. Jag borde ha stoppat honom, men jag vet inte ...”

”Det är ingen fara”, sa sköterskan och log. ”Jag ska kolla

upp saken. Sitt du där så länge.”

Hon pekade på en stol, väntade medan Ina satte sig och gick sedan tillbaka in på expeditionen. Ina såg hur hon lyfte telefonluren och slog ett nummer, pratade en stund, lade på, slog ett nytt nummer och pratade lite till. Så snart hon lade på luren igen for Ina upp och gick henne till mötes.

”Jag har pratat med ambulanskillarna”, sa sköterskan. ”Det fanns ingen annan på platsen än flickan och de två i den andra bilen, ett äldre par som tyvärr omkom.”

”Men han då, mannen som gick?”

Sköterskan skakade på huvudet.

”Vad vi vet fanns det ingen annan på olycksplatsen. Men jag ska ringa polisen, så får de ta tag i det.”

”Säg då att han gick söderut, en liten bit längs grusvägen och sen bort över åkern, säg det.”

Sköterskan tog henne om armen och förde henne med sig en bit bort i korridoren.

”Det finns ingenting vi kan göra just nu”, sa hon. ”Jag föreslår att du sätter dig i väntrummet igen.”

Hon måste ha somnat, för någonstans i gränlandet hörde hon ljudet av gummisulors knirkande mot linoleumgolvet och det viskande ljudet av händer som drogs över tyg. När hon såg upp stod en sköterska framför henne. Han frågade om hon var modern och hon svarade ja, varför visste hon inte, hon gjorde det bara, och när han bad henne följa med, när hon reste sig och sedan gick efter honom genom korridoren, kunde hon inte förmå sig att avslöja sin lögn.

Han visade in henne i ett rum med ett skrivbord och en dator. På skärmen syntes bilder av vad hon antog vara flickans hjärna. Skuggor och ljuspunkter, grå och vita fält, här och där genomkorsade av mörkare stråk. I dessa vindlingar dolde sig